

Foia enciclopedica si beletristica cu ilustratiuni.

PEST' A
domineea
12/24
noem.

Ese totu a opt'a di
Pretinlu pentru Austria
pe Jul. Dec. 4 fl. —
Pentru Romania
pe Jul. — Dec. nnu galbenu.

Nr.
44.

Cancelari'a redactiunei
Strat'a morarilor Nr. 10.

unde sunt a se adresa manuscrisurile si banii
de prenumeratiune.

Anulu
1867.

STEU'A ROMANA.

Trecut'a visulu mortii, si spirtu-a renviatu!
Romanulu, ce in seculi totu juguri a portatu,
E liberu, si-astadi sortea, elu insu-si si-o fundeza —
De lucra cu virtute si 'n Ddiu spereza.

Suspinele lui grele, si ecubl' loru doiosu,
Petrun's'au pan' la ceriuri si lumea mai de josu,
Si sta elu in cutremuru, ca-ci steu'a-i luciosa
Perdutu-s'a in viscoli si-in noptea cea morosa!

Adi flacara de purpuru pe ceriu azuru s'a 'ntinsu.
Minune majestosa orientulu l'a incinsu, . . .
Si steu'a cea romana reapare in lucime
A supra tierei vechie vibreza din naltime.

Si geniulu natiunii 'n zenitu s'a redicatu,
Portandu in mani corona si sceptru minnatu,
Ca-ci ceriu-a sa potere si-o-areta din amore,
Pe cin' protege ceriulu, acel'a 'n veci nu more.

Ah, Dómne prépotinte! pe morti ai renviatu
Si pentr'a loru vietia si steua-a rentornatu;
Cautam'o, precum magii, pe fiulu teu cautara,
Si ómenii in fu-ti salutea si o aflara.

Pesta 15. febr. 1856.

A. M. Marienescu.

ILÉN'A.

Novela originala.

(Urmare.)

. . . Pan' acumu privirea ta parca impru-
mutata din ochii lui Tanasia . . o, ca-ci numai
ochii lui poteau se-imprumute atata blandetia,
atata fericire, ce curgea din radiele tale . . dar
acumu ah, faci'a ta-e atatu de palida, radiele tale
su-atatu de-intunecose si privirile tale sunt pri-
virile manici! O luciferu mandru, tu steu'a ste-
leloru, de ce esci asié trista? Ce cauti asié ma-
niosu spre mine? Séu dóra-e maniosu si Tanasia?
Dóra privirile tale su-imprumutate din ochii
lui? Onu, banu, dí, ca Tanasia nu póte fi ma-
niosu pre mine, nu, ca-ci eu lu-iubescu atatu
de tare si atatu de nemarginitu si-apoi elu mi-cu-
nosce anim'a mea. . . Inca nu-e o óra decandu ne
despatramu si eu i-am datu man'a, anim'a si saru-
tarea mea, i-am lasatu sinulu, sufletulu de garan-
tia . . ca tu scii de siópt'a nóstra, scii ca mi-a
juratu si i-am juratu credintia pe vecia si-apoi
scii, ca juramentulu meu e juramentu de fetióra . .
cu ce me póte invinui dara? Spune-mi, spune-
mi, ca se me ducu si se i-sorbescu sufletulu cu-o
sarutare fierbinte, mai fierbinte ca sarutarea
maicei sale si-apoi se mi-deschidu anim'a si s'o
ascernu la picioarele lui s'o calce, s'o spintece,
s'o ucida, séu se véda, se créda, se se convinga,
ca eu sum Ilén'a lui. . . Ilén'a, care lu-iubesce

cu patima aprinsa . . . asié-e, me voiú duce la elu si i-voiú spune, câtu lu-iubeseu de tare si déca elu me va respinge de la sine, eu i-voiú dice, câ se me primésca de serbitória si i-voiú fi servitória, i-voiú fi umbra, ce lu-va urmari fidelu pana la mórte . . . i-voiú fi tóte, tóte, ci de elu nu me voiú despárti neci odata, neci in ceea lume . . . dar nu, elu nu me va respinge, elu me iubese . . . O, Tanasia! Ai potea óre, ca se fii tu nedreptu facia cu anima Ilenei? . . . aci i-se-inecã viersulu si cu-o suspinare lunga si-deschisã isvorulu lacrimeloru si începú a plange cu jele si plansã cu lacrimi din anima, cu lacrimi de dorere. O, ce lacrimi erau aceste! . . . Acusi si-stérsa ochii éra de lacrimi, aruncandu o cautatura rapede in jiuuru-si, ca-si cumu ar stirici sê véda, nu-o pandesce cine-va? . . . Nu-o pandea nimene, numai câte-unu accentu vóiú esiã din candu in candu, din casa, ca sê i-conturbe visurile animei; dar Ilén'a nu se conturbá, n'audiã nemicu, nu, câ-ci ea erã ocupata cu anim'a sa si sufletulu ci erã adencitu in meditãri grele si profunde.

Cine scie ce meditãri potura fi acele . . . câ-ci de-odata numai, ca-si cum s'ar tredî din atare somnu greu, in pieptu cu suvenirile visurilor celoru mandre, ér pe facia cu semnele unei otarîri solide, iute începú a si-desface pieptariulu si desbracandu-lu de pre sine, lu-asiediã josu pe pragu si apoi aruncandu-si man'a rapede la capu, apucã cunun'a ce i-acoperea chicele si-o aruncã de la sine departe, in pulbere . . . erã in ochii ei unu ce feliu de dispretiu amestecatu cu-o târa de furia, dar numai p'o clipita . . . cine scie ce simtîri desclinite si-esecutau jocurile loru ferice prin sinulu Ilenei? . . . câ-ci de locu dupa acést'a începú a tremurã ca o frundia si cadiendu in genunchi, eschiémã cu-o durere profunda si-intunecósa ca simtiulu desperatului: Oh . . . simtiescu ce sum nebuna! . . . si-apoi sarindu iute dupa cununa, o apucã din pulbere si începú a o strange la pieptu cu fierbintiéla si începú a o sarutã cu focu si-apoi începú a plange éra, ca o capila mica, ce si-vede derimata papsi'a cea mai draga . . .

O, cum suferea biét'a féta 'n momentulu acest'a si suferinti'a ei nu-o vedea nimene, numai lucéferulu celu mandru de pe ceriu — si lucéferulu acel'a, pareã câ cérca sê si-sprime compatimirea, câ-ci s'ascunsa sub unu mitutelu, si s'ascunsa de-abunaséma ca sê planga de jelea Ilenei.

— O, aceste flori, acést'a cununa! s'audiã vócea Ilenei intru-unu târdioru si rumpendu câte-va fire din cununa, acele, dupa-o pauza

scurtutia li-ascunsã 'n simu si-apoi începú a-si tiese mai departe firulu monologului:

— Nu, aceste flori sê nu mi-imbrãciosiedie chicele mele in sér'a acést'a . . . aceste su-florile fericirei si ele nu tróbesê fia marturii la sér'a nefericirei mele; pentru-acea li-am aruncatu in pulbere . . . haha — eschiémã de-odata cu risulu unei amaratiumi grele — nebunã de mine! . . . Si eu uitasem, câ aceste flori li-a culesu Tanasia si li-a legatu in cununa mandra cu man'a sa, tóte numai pentru placerea mea . . . O, voi flori nevinovate, cumu a-ti jacutu in pulbere! . . . Maniate pre mine, bine faci Tanasia, câ-ci eu me facui nevrednica de tine. Éta, si lucéferulu inca si-a ascunsu faci'a, nu mai vrese caute spre biét'a Iléna, nu, câ-ci Ilén'a e pecatósa; maniã-te . . . dar totusi nu te maniã, nu nu, câ-ci dóra nu e vin'a mea; vedi, eu ti-am spalatu florile de pulbere cu lacrimi si li-am stersu cu sarutãri calduróse; nu te maniã, câ-ci Ilén'a ti-va dá tie, pentru florile tale, o anima, ce te va iubi si din colo de mórte . . . câte-va fire din cununa le asiediãiu in sinu, la anima, câ-ci acolo voru stã ele bine si-acolo nu se voru vestedi, pana candu nu s'oru vestedi si dílele mele; celelalte le voiú aruncã pe verfulu casei, câ-ci acolo voru stã ele bine si de-acolo nu voru cadea, eu nu vreu sê cada, pana candu nu va cadea si fericirea mea! . . . si cu aceste aruncã cunun'a pe casa, si cunun'a se oprí acolo susu si de-acolo nu va mai cadea, pana candu nu va cadea si fericirea Ilenei, câ-ci asié i-a descantatu Ilén'a . . .

In momentulu acel'a, candu se oprí cunun'a pe casa, se deschisã si usi'a aulei; ér latrarea canelui dadù de scire, câ a intratu atare strainu in aula.

Ilén'a si-tienti ochii intr' acolo, din catràu s'audiãu pasii strainului si de locu recunoscú in trensulu pre pop'a Ilie, la a carui ivire asié i-se pareã, ca-si cumu i-ar fi impunsu cine-va anim'a cu-unu cutîtu inveninatu; de locu fugí in tinda si s'ascunsã d'inaintea lui dupa usia, ca sê nu lu-véda si ca sê nu-o véda.

Pop'a Ilie intrã in casa, unde mai antãiu lu-intimpinã lelea Frasina cu-o sarutare de mana, pentru câ ea erã mai aprópe de usia. Dupa lelea Frasina urmã Nutiu si dupa Nutiu Mosiu Tom'a cu nasiu Petru si-apoi toti cialalti ospe-toi de-a rendulu, numai Florea Savului nu si-potú implini datorinti'a, câ-ci elu n'asceptã capetulu lucrului, ci ca sê nu se intãrdie, stórsa cate-va pochale, totu unulu dupa altulu, pana ce nu se mai potú miscã de pre lavitia. Pop'a Ilie apoi s'asiediã tocmã in fundulu mesei si dupa ce s'asiediãra cu totii de nou, fiacare la loculu

seu: lelea Frasină începú a se-inverti pe langa óle, ea o nevêsta tenera, si începú a sterge blidele, ea sê puna mancarea pe mêsă. Ei, dar mai antâiu trebuca sê se încépa de la capulu lucrului.

— Unde-e Ilén'a? Ilén'a sê vina încóce, sê i-vedemu faci'a — strigau toti din tóte láturile — vina mai încóce si tu Nutiule, nu fi asié rusinosu, câ si noi amu fostu fetiori ca tine . . . dar Ilén'a unde-e, cercati dupa Ilén'a, sê vina înainte, sê stee si ea la rendu, câ apoi ne-omu petrece mai bine si noi, déca omu vedea-o si pre ea intre noi.

Lelea Frasină se si grabí cu respunsulu :

— Lasati dragii miei de ómeni buni, — începú matusi'a — lasati, câ p'aci-e ea p'afara, numai i-cam rusine sê se arate unde-su asié multi ómeni, c'asié-su fetele aste fetióre, seiu eu, câ si eu am fostu féta fetióra, da vine ea indata . . . vine ea . . . haid' Iléna, drag'a mea, haid' câ te ascépta — biéta bêtrana, nu scica cui se i-gráesca mai iute si eu de grab'a, neci nu luà pe séma câ ól'a cea cu curechiu, tóta curge 'n focu, de cumva nu fuge Nutiu, ca s'o traga mai 'n afara, ci ea se luà pe usia iute ca sê caute dupa Ilén'a.

Ilén'a statea radiemata de-o prisma sub stresin'a casei, cu ochii tientiti spre ceriu. Chiaru in momentul acela, candu intrà pop'a Ilie in casa, începú sê resune fluer'a lui Tanasia si doinele lui nu potura încungiurá atentiunea Ilenei; de locu iesí din tinda si se pusâ in positur'a amintita si cu atât'a doru mai ascultá suspinele ce se coboreau de pre culme, insotiendule cu suspinele sale; asié i-se pareau, ca-si cum fluer'a lui Tanasia, numai pentru aceea ar resuná, ca s'o acuse pre dens'a si totu-si tonurile aceleia asié i-pareau de dulci si doióse, ca-si cum aru fi scóse chiaru din anim'a sa.

Asié i-s'a fostu cufundatu sufletulu in visurile fericirei, in visuri de iubire, încâtu neci nu sciea cum sê se reculéga, candu lelea Frasină, începú pe neasceptate a se restí catra dens'a cu o vóce aspra:

— Da pana candu i-mai siede p'afara? No cauta numai, ce rusine mi-aduce pe capu, câ tiene acolo ospetoi numai asié senguri . . . da n'ai vediyutu tu câ a sositu si pop'a Ilie? Déca afara-ai fostu, l'ai potutu vedea, dar tie ti-a amblatu m'ntea prin alte locuri . . . apci cauta, cauta, neci acum'a nu-e imbracata cum se cade; da unde ti-pieptariulu, unde ti-cunun'a de pre capu . . . no drag'a mea, câ frumósa omenia vrei sê ni-faci, potu dice . . .

(Va urmâ.)

Jonitia Badescu.

0 privire scurta preste istori'a romanilor din Transilvania.

III.

(Cu privire la dlu Hunfalvi.)

Din scriitorii, si din documintele pana aci însîrate, ori care nepreocupatu de prejudetie, necuprinsu de ura nationala ori confesiunala, si iubitoriu de adeveru se póte convinge :

a) Cumcâ dupa scóterea legiuniloru romane din Daci'a traiana sub Aurelianus imperatulu romaniloru, in aceea au mai ramasu romani ;

b) Cumcâ pre tempulu venirei unguriloru in Panoni'a séu Ungari'a, in aceea locuiau si romani dupa cum se póte scí din cronic'a lui Keza, din anonimulu notariu alu regelui Bel'a, si din Nestor, cronografulu rusescu, si cumcâ romanii in Transilvani'a au avutu domnu de romanu pe Geliu ;

c) Cumcâ romanii dupa venirea transilvaniei sub poterea unguriloru nu au fostu contopiti in unguri, neci s'au facutu prin aceea selavii unguriloru, ci ca romani, sub ducii proprii si regii Ungariei ei au avutu drepturile lor.

Dupa ce am adusu aceste innainte, din interesulu istoriei romaniloru din Transilvani'a mai adaugu aci in acestu organu pretiyutu ceva si despre originea romana a romaniloru transilvaneni, adeca aceste urmatórie :

a) Cumcâ literatii romani, cu argumintetari, nerestornavere, basate pe natur'a limbiloru romane, pe datinele si traditiunile seculare ale romaniloru, au probatu pe deplinu acelu adeveru istoricu, câ romanii de astadi sunt remasitie adeverate ale coloniiloru romane aduse in Daci'a traiana pre tempulu domnirii romaniloru vechi ;

b) Cumcâ mai multi scriitori neromani au recunoscutu, câ romanii sunt posteritatea coloniiloru romane aduse in Daci'a pre tempulu romaniloru, dintre cei multi merita amintire : Bonfiniu, care in istori'a sa despre lucrurile ungueresci (dec. II. libr. 7.) marturisesce, câ romanii din Daci'a traiana, se tragu de la coloniile romane, precum aréta si limb'a lor ; Ioanu Filistichiu, care in opulu seu scrisu despre romani sub titlulu: Schediasma histor. Valachorum la pag. 6 cu arguminte firme probédia, cumcâ romanii sunt remasitie de ale coloniiloru romane ; Laurentiu Toppeltin, care in opulu seu orig. si ocau. Transil. la capu 6 dîce, câ Traianu imperatulu a adusu in Daci'a romani, ale caroru remasitie suntu romanii ; Catancich, care in cartea sa despre Istru la capu 8 scrie, câ

afara de romani nu sunt alti coloni italici, cari fiindu mai multi cu numerulu si facandu societate cu strainii, au sustatu pana astadi; Georgiu Reichersdorf, Georgiu Vernheru, Martinu S. Iványi, Georgiu Pray, Ioanu Segedi, Stefanu Koprinai, Nicolau Rozenberg, Istvanfiu, Stefanu Salagiu, Katona, Iosifu Benkő, carii recunoscu in opurile lor istorice, cumcâ romanii sunt remasîtie de ale coloniilor romane adu se in Daci'a sub imperatii romanilor vechi.

Acelu adeveru istoricu, care literatorii romani l'au probatu cu argumente ratiunavere si ne frangivere, si care adeveru scrîtorii straini l'au recunoscutu despre anticitatea, si originea romana a romanilor, lu-intarescu si d'oue documinte ponderose istorice, adeca: fragmentulu istoricu alu marelui cancelariu Hurulu, compusu dupa cronic'a lui Arbure Campoducele, tradusu in romanesce la 1495 de Petru Clanau si publicatu in f'oi'a romana de Brasiovu in anulu 1856 nr 28—30, si cartea magistratului din Sebesiu din anulu 1393, publicata in f'oi'a romana de Brasiovu din 1846 nr 21, cari documinte ambele ni-spunu, cumcâ romanii se tragu cu originea de la colonile romane, si cã romanii de pre tempulu romanilor vechi si sub gintele Gothiloru, Huniloru si a Avariloru s'au sustienutu in Daci'a traiana, si au avutu domnii lor.

IV.

Adeverurilor cuprinse in aceste, ce am vorbitu despre anticitatea, drepturile, si originea romanileru din Transilvani'a, repumnedia acele, ce dnulu Hunfalvi d'ice in disertatiunea sa tienuta in adunarea societatii academice, spre a combate anticitatea, drepturile istorice, si originea romana a romanilor din Transilvani'a, adeca urmatorele lui argumente sofistice, contrarie adeverului istoricu:

1) Cã despre poporul romanu celu vechiu, scrîtorii latini, si greci antici nu facu neci o amintire;

2) Cã limb'a romana aréta, cumcâ romanii nu sunt remasîtie coloniilor romane, cã-ci aceea s'a desvoltatu in drépt'a Dunarei in vecinatatea greciloru, turciloru si nu in Transilvani'a, cã-ci romanii pana in capetulu seclului alu 17-le au avutu in cele besericesci limb'a serbésca; cã in limb'a romana se afla cuvinte grecesci, slave si turcesci, cari marturisescu, cã romanii acele le-au capetatu traindu in vecinatatea greciloru si turciloru in drépt'a Dunarei, si cã in limb'a romana articiulu se pune dupa nume;

3) Cã sê ffa fostu romani in Transilvani'a inainte de venirea unguiriloru, atunci gotii, si

ungurii nu aru fi mersu la Constantinopolu pentru invetiarea principiiloru relegiunei cresci-nesci;

4) Cã Anonimulu notariu ratecesce scriindu, cã Geliu ar fi fostu domnulu romaniloru in Ardealu;

5) Cã de aru fi romanii remasîtie coloniilor romane, atunci aru fi remasu la ei numirile cetâtiloru de pe tempulu romaniloru, precum au remasu in Itali'a, Franci'a, si Spani'a;

6) Cã neaverea drepturiloru politice a romaniloru inca dovedescu, cã romanii numai ca pastori, si pe rendu, éra nu in massa au venitu in Transilvani'a.

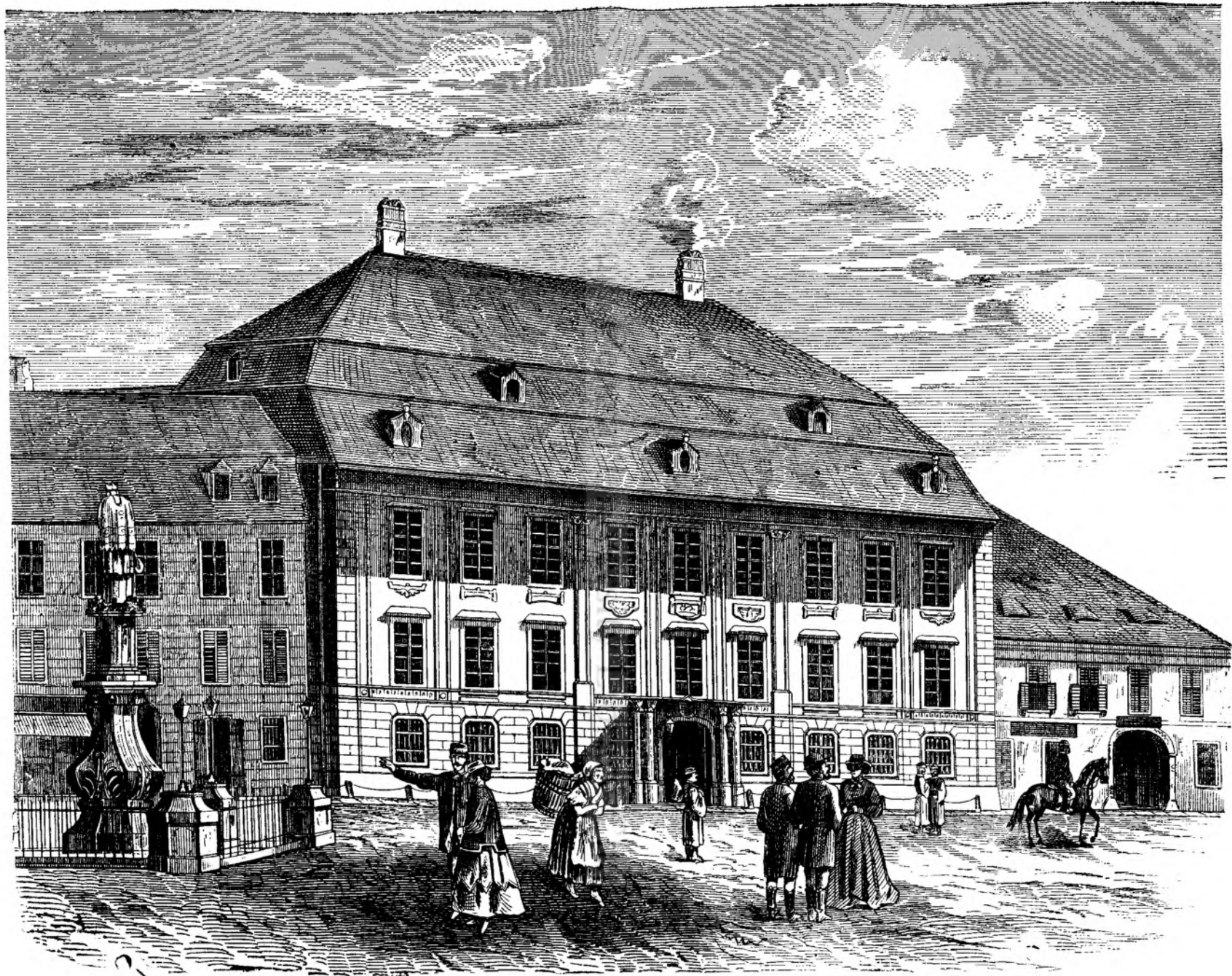
Aceste argumente ale dlui Hunfalvi, dupa parerea mea sunt nefundate, fara de logica si nu potu sê restorne adeverulu istoricu constatatu despre anticitatea, drepturile si originea romaniloru din Transilvani'a. Ca sê ne potemu convinge despre falsitatea argumentelor dlui Hunfalvi si ca sê vedemu pre scurtu, cum ratecesce alu Hunfalvi si cum maculéza domnia sa istori'a romaniloru transilvaneni vorbindu despre limb'a romanésca in interesulu adeverului facu urmatorele reflexiuni:

a) Cumcâ de la tacerea scrîtoriloru despre cutare poporu, atingatóre numai unele intervale ale tempuriloru, dupa logic'a cea sanatósa neci decãtu nu se pôte inchié la neesistanti'a poporului, a carui istoria in anumite tempuri a fostu involvata cu istori'a popóreloru domuitóre, cum e si istori'a poporului romanu din tempii cei vechi;

b) Cumcâ despre venirea romaniloru in tienutulu Transilvaniei de astadi o marturisescu dintre scrîtorii cei vechi: Eutropiu, Vopiscu, si Dione Casiu, carii scrú in istoriele lor, cã sub Traianu, imperatulu romaniloru, Daci'a s'a colonisatu cu coloni romani;

c) Cumcâ despre esistinti'a antica a romaniloru in Daci'a traiana, afara de scrîtorii memorati marturisescu si anticitãtile romane aflate in Daci'a de la imperatulu Aurelianus in cõce pana in seclulu alu cincile, dupa nascerea lui Christosu;

d) Cumcâ limb'a romana in modu literariu antãiu s'a desvoltatu biser. tiparite in Daci'a traiana in seclii a 16-lea si 17-lea si usitate la poporul romanu in Transilvani'a si anume: Caticismulu tiparitu in Sibiu la anulu 1546, Psalteriulu Coresianu tiparitu la Brasiovu in anulu 1560. Tetraevangeliulu tiparitu la Brasiovu in an. 1560, Casani'a tiparita in Brasiovu la an. 1560, Genes'a, si Esodulu tiparitu in Orestia in anulu 1582, testamentulu nou tiparitu

MUSEULU LUI BRUCKENTHAL IN SABIU.

la anul 1648 sub Metropolitulu Semionu Archiepiscopulu Romaniloru.

e) Cumcâ neci atunci, candu limb'a romana s'ar fi desvoltatu in Daci'a aureliana, nu se póte inclié cu consecintia buna la aceea, câ inainte de venirea unguriloru in Ungari'a nu ar fi esistatu romani in Transilvani'a, de óra-ce limb'a romanésca in Daci'a aureliana s'ar fi potutu desvoltá si cu esistinti'a romaniloru in Transilvani'a.

Cumcâ in baseric'a romaniloru din Transilvani'a in secululu alu 16-lea si in diumatatea seclului a 17-lea s'au aflatu carti romanesci, si câ la anul 1675 sub metropolitulu romaniloru din Transilvania, Sava, sebornicesce s'a scosu limb'a Slavóna din cultulu Ddiescu a romaniloru tienatori de mitrapoli'a de Alba Juli'a din Transilvani'a si cumcâ din asta cauza e falsa asertiunea dlui Hunfalvi, care generalminte dîce, câ pana in capetulu seclului a 17-lea in Transilvani'a romanii aru fi avutu in baseric'a loru numai limb'a Slavóna;

g) Cumcâ din cuvintele grecesci, slavonesci si turcesci, carii in decursulu secliloru s'au veritu ici cóle in limb'a romanésca, nu se póte deduce dupa logica, câ romanii transilvaneni aru fi luatú acele cuvinte numai in drépt'a Dunarei de la greci, slavoni si de la turci, de óra-ce coloniile romane din Daci'a Traiana cuvintele cele grecesci li-au potutu avé de la coloniile cele grecesci antice din Itali'a, de unde au venitu colonií romane in Daci'a traiana sub Traianu imperatulu romaniloru, cele slavonesci li-au potutu inprumutá de la gintele slavice, cu cari romanii au traitu in Daci'a traiana inca 'nainte de venirea unguriloru, — éra cuvintele cele turcesci li-au potutu inprumutá de la Turcii, carii multu tempu au petrecutu in Ungari'a si in Transilvani'a pe tempulu domnirii tureiloru in Ungari'a ;

h) Cumcâ, precum de la limb'a latina usitata in beseric'a romano-catolica in cultulu divinu la germani, la unguri (si la alte popóre ale lumii) nu-se póte face conclusiune legala la aceea, câ germanii nu aru fi de origine germana, si ungurii de origine unгурésca, chiaru asié de la limb'a slavóna mai de multu impusa si usitata in baseric'a romanésca nu se póte rationalminte aserá, cumcâ Romanii nu aru fi de origine romana;

i) Cumcâ pentru punerea articolului dupa nume in limb'a romanésca nu se póte negá romanitatea romaniloru si a limbei romanesci, precumu nu se póte negá nici romanitatea limbei Italianiloru celoru vechi, carii ea si romanii au

pusu articolulu dupa nume, si cumcâ de la o stramutare mica, particularia, necesentiala, cum e punerea articolului dupa nume in limb'a romanésca fara de contradicere, si fara de vate-marea adevérului, si a reguleloru logiceii, nu se póte face conclusiune la neromanitatea limbei romane, care e compusa din elementu romanu si formata dupa natur'a si form'a limbei romano-poporale ;

k) Cumcâ gotii din Daci'a Traiana nu au invetiatu crestinatatea si principiile religiunei crecinesci in Constantinopolu, dupa cum se póte vedé din istori'a lui Philostorgiu libr. II. pag. 21, unde se scrie, câ gotii au invetiatu crecinitatea de la captivii romani, si dupa cum se scie din istori'a lui Socrate, care in libr. I. capu 14 scrie, câ gotii mirandu-se de virtutea romaniloru si a lui Constantinu celu mare, au primitu religiunea crecina ;

l) Cumcâ mergerea unguriloru la Constantinopolu in caus'a religiunaria se póte usioru esplicá din inimizitiile unguriloru, carii cu grecii se bateau in contra romaniloru, carii romani cu Simeonu, cu Pietru si Samuilu, regii loru, se tieneau de religiunea besericeii de la Rom'a pe tempulu increseinârii unguriloru, si asié din aceea mergere nu se póte legahminte incheiá. câ pe tempulu increseinârii unguriloru nu aru fi esistatu romani in Transilvani'a ;

m) Cumcâ pentru elemintele straine, ce au intratu in decursulu tempuriloru in limb'a romana, nu se póte negá romanitatea limbei romane, precum nu se néga neci originea limbei germane si magiare pentru cuvintele cele straine ce se afla in numeru insemnatu si in limb'a germaniloru, si a magiariloru ;

n) Cumcâ neci in Itali'a, neci in Franci'a, neci in Ispani'a, precum se scie din geografi'a acestoru tieri, nu au remasu tóte numirile cetâtiloru de pe tempulu romaniloru, si pentru acést'a nime nu trage la indoiéla originea galiloru, italiloru si a spanioliloru de la viti'a latina, dupa cum trage la indoiéla dlu Hunfalvi originea romaniloru din aceea cauza nefundata, câ numirile orasielor romane, dupa tempulu romaniloru nu au ramasu la poporul romanu in usu pana astadi ;

o) Cumcâ din aceea cauza, câ romanii nu numescu tóte orasiile cum s'au numitu acele pe tempulu romaniloru, nu urmédia neci decátu aceea, câ in Transilvani'a nu ar fi esistatu romanii, si câ romanii nu aru fi remasîti'a coloniiloru romane, de óra-ce numirile orasieloru singure numai, nu sunt note caracteristice pen-

tru demonstrarea esistenței și originii naționalității lor;

p) Cumcă numirile orasielor din Transilvania în limbă română nu sînt tragu toate originea lor din limbă germană, ungară, și slavă, ci mare parte sînt tragu din limbă română. Astfel sînt numirile orasielor: Clusiu, Aiudu, Alba Juli'a, Oresti'a, Fagărașiulu. Miercurea și altele;

q) Cumcă se înșelă dlu Hunfalvi (și alții asemenea eugetatori ca dsa despre originea romanilor) deca în adevăr crede, că la romanii transilvaneni nu s'ar afla numiri de locurilor de pe timpul romanilor, pentru că la romanii din Dacia traiana și astăzi se afla mai multe numiri de locurilor, cari au fost în usu pe timpul romanilor, precum dovedesc următoarele numiri: Desusiu, Salinc, Dierna s'eu Tierna, calea lui Traianu, Baia, Apulu s'eu Ampoi, Meadia, Pata, Marasiu, Tisa, Bersavia și altele cari numiri și pe timpul romanilor celorlalte au fost în usu cu pacina mutare;

r) Cumcă acele, ce scrie anonimul notariu alu regelui Bel'a despre existența romanilor în Ungaria, înainte de venirea ungarilor și despre Domnulu romanilor din Transilvania nu se potu restoră numai cu conjecture și vorbe goale de ale dlui Hunfalvi și a le altor antagoniști ai romanilor, de ora-ce memoratul anonim notariu alu regelui Bel'a, în istoria sa s'a folosit și de fontane istorice mai vechi și de ore ce acele, ce scrie anonimul notariu, se constată și prin alți scriitori vechi, precum prin cronică lui Keza și prin analele rusești ale lui Nestoru, din cari se știe, cumcă înainte de venirea ungarilor în Ungaria, în Dacia traiana au locuit și romani;

s) Cumcă e falsă aceea asertiune a dlui Hunfalvi, cumcă romanii în Transilvania aru fi venit pe rîndu numai ca postori și cumcă romanii transilvaneni nu aru fi avut drepturi cetățenesci, de ora-ce scriitorii și documintele mai sus memorate demintesc pe dlu Hunfalvi în această privință.

În urma, după toate acestea, eu basatu pe adevărul celorlalte aduse în acest organ în contra dlui Hunfalvi, antagonistul romanilor, cu toată convingerea afirmu, că acele ce a dîsu dsa despre limbă română în disertațiunea sa făcută cunoscută și în foile magiare, anume în „B. Pesti Közlöny“ de 1867 nr III și în „Pesti Napló“ de 1867 nr 170. nu au nici o valoare și că dlu Hunfalvi, care și în statistică imperiului austriac în Pest'a edată la an. 1867 a comis erori în privința besericești romanesci, nu merita

nici o credință în privința asertiunilor sale mai sus memorate și fiindu cu aceste acum de odată vorbă cu domni'a lui, mai adaugu, că ar fi de doritu, ca dlu Hunfalvi să studieze mai bine limbă, și istoria romanilor și numai după aceea să țienă disertațiune despre limbă romanilor, și să fîă mai sinceru în privința istoriei romanilor, precum sînt și romanii în privința istoriei magiarilor, a caror istoria romanii nu o maculează, cum maculează dlu Hunfalvi istoria romanilor cu argumente, cari lu-aréta, că s'eu nu cunoșce istoria romanilor, s'eu pismuesce și originea română a romanilor.

Lugosiu 1 nov. 1867.

Gavrilu Popu.
Canonicu.

SUVENIRI DE CALETORIA.

XIV.

(Despre teatru, — cele cinci teatre mai mari, — reprezentatiunile, — între acte, — aplaudatorii, — o istoriă despre aplaudatori.)

Chiar în momentul în care eram să continui această notiție, primii epistolă unui amic, care me roga să vorbesc ceva și despre teatre.

Pré bucurosu.

Nicairi d'ora teatrele n'au unu publicu atâtu de numerosu, ca și la Parisu, — pentru aceea nu ne potemu mirá, că acolo sînt o mulțime de teatre, cari s'au sporitu mai alesu de la 1864 încóce, adeca după esîrea decretului pentru libertatea teatrală.

Acuma numerulu teatrelor în Parisu se urca peste trei-dieci. Dintre acestea, cinci, cele mai însemnate se numesc „imperatesci.“ Aceste sînt l'Opéra, le Théâtre-Français, l'Opéra-Comique, le Théâtre-Italien și l'Odéon. În toate teatrele se țienu reprezentațiuni în toate serile, afara de Oper'a și Teatrulu italianu.

Dar să vorbim câte-va cuvinte despre fiecare teatru în specialu. Oper'a mare, numită și academiă imperială de musica jace în stradă Lepelletier, aproape de bulevardulu italianu. S'a edificatu numai provisoriu. Colosală opera nouă e acuma mai de totu gata și d'ora în anul venitoriu se va și deschide. În oper'a mare se reprezenta numai opere mari și baleturi. Pretiurile sînt foarte scumpe.

Théâtre-Français pe stradă Richelieu e cel mai eminente teatru dramaticu alu Franței. Renumele lui datéza de pe timpul lui Lu-

dovicu XIV, candu geniulu unui Racine, Corneille si Moliere cucerira tóta lumea civilisata. Pe scen'a acést'a au debutatu Talma, Mars si Rachel. Artea dramatica inse a scadiutu si aice ca si in tóte teatrele moderne si acuma artistii teatrului francesu esceléza mai alesu in reprezentatiunea comedíelor. Acestu teatru e mai micu decâtu oper'a mare.

Teatrulu italianu vér'a e totdeuna inchisu. Acestu teatru e locul de intelnire alu lunci elegante din Parisu, si e datin'a a se infátșiá numai in toaleta de societate. Artistii sunt toti de renume europeanu.

Oper'a comica s'a deschisu numai in anulu 1840, e inse totusi adi unulu dintre cele mai placute locuri de petrecere ale Parisului. Aice se reprezenta in tóte serile numai operete comice.

Teatrulu Odeon, langa palatiulu Luxembourg, procede totu dupa aceea si programa ca teatrulu francesu.

Teatrulu liricu jace pe piati'a Châtelet. Repertoriulu acestui institutu contine opere, balet si drame lirice, si e cercetatu de publicu numerosu.

Aceste sunt teatrele de frunte ale Parisului. Dintre celelalte mai merita amintire: Gymnase si Vaudeville, in cari se reprezenta comedii fine si drame, Variétés, pentru vodvile si comedii, Gaîté pentru melodrame, drame si vodvile, Ambigu-Comique in care se reprezenta drame si melodrame, Théâtre Chatelet cu repertoriu de drame militare si spectacole sgomotose, — in fine Bouffes-Parisiens, fondatu de compusetoriulu Offenbach, unde se potu vedé mai alesu operele lui Offenbach si diferite parodii.

Pretiturile de intrare in tóte teatrele din Parisu sunt scumpe. Locuri se potu capeté anevoia, pentru cá sunt multi, carii speculéza cu ele, si cumperandu demaneti'a de tempuríu, le vendu altora cu unu pretiu duplu séu triplu. De aceea, déca la Parisu sér'a vrei se te duci in teatru, ingrigesce-te cátu mai curendu de biletu, cá-ci altfelu ai se-lu platesci fórte piperatu.

Parisianii sunt fórte iubitori de teatru. Tóte teatrele sunt mai totdeun'a pline. Se intielege de sine, cá la contingentulu publiculu teatrului acurge in mare mesura si numerulu celu grandiosu alu acelora, cari visitéza capital'a continentului europeanu.

Reprezentatiunile duréza unu tempu fórte indelungatu, de la 7 cam pana la 12 óre. Si cam de comunu se reprezenta mai multe piese intr'o séra. La noi e destula pentru o séra oper'a „Trubaduru,“ dar candu eramu acolo in

„oper'a mare“ afara de „Trubaduru“ s'a mai reprezentatu si unu baletu lungu in dóne acte.

E fórte interesantu a fi de fatia la o reprezentatiune teatrala in Parisu. Pausale intre acte sunt fórte lungi. Mai totu publiculu ese. Se face unu sgomotu colosalu. Intra o multíme de ómeni, cari au de vendiare dulcetiuri, beuturi recoritóre, foi de séra si altele. Acestia toti incepu a strigá care de care mai tare si mai disarmomiosu. Toti si-recomanda marfele lor. F'a-care insíra iute ca ventulu tóte câte are, spune si pretiulu lor, apoi se cara, vine altulu, care te asurdiesce de nou.

Intre aceste cortin'a se redica. Se incepe actulu urmatoriu. Ómenii se grabescu la locurile lor. Artistii jóca frumosu. Publiculu e indetulitu. Totusi nime nu aplaudéza. E tacere. Dar éca de odata erumpe dintr' unu coltiu unu torentu de aplause cutrieratóre. Curiosu! Numai in coltiulu acel'a aplaudéza. Toti entusiasmii siedu langa olalta. Cum se póte ast'a? Entusiasmulu acest'a ni se pareá pré suspiciosu. Intrebai dara de unu cunoscutu, care siedea langa mine, cá ce ómeni sunt accia? Nu cumva am onóre a salutá intr' insii pe claqueur-i?

— Ba chiar asié, — respunse dinsulu.

— Mi-pare bine, cá am onóre a-i vedé. Dar rogu-te éu povesteste-mi ceva despre dinsii.

— Claqueur-ii (aplaudatorii) jóca unu rol insemnatu in tóte teatrele din Parisu. Siefulu lor e omu avutu, traiesce lumea alba, locuiesce singuru intr' unu etagiu. Toti autorii si artistii trebuie se traiesca bine cu dinsulu, cá-ci altfelu succesulu lor este periclitatu. Aplaudatorii se impartu in mai multe clase. O parte are numai se aplaudeze. Altii au misiunea, ca la reprezentatiunea pieselor comice se rida necontentitu si astfelu se escite ilaritate in publicu. Mai sunt si de accia, carii mai alesu in drame si tragedii trebuie se planga grozavu. Si candu ei totusi nu potu reesí de felu, alérge la midilóce fórte originale. Nu de multu s'a reprezentatu o piesa miserabila. Aplaudatorii bineplatiti au lucratu din tóte poterile. Indesiertu. Pies'a erá se cadia. Atunci directorulu aplaudatoriloru asiediá intr'o logia o familia. In actulu alu treile se audí unu sgomotu din logi'a aceea. Candu erá liniscea cea mai mare famili'a din logia se scolá, si unu membru alu ei dîcandu in tonu innaltu, cá o familia solida nu póte se asiste la reprezentatiunea unei piese atátu de scandalóse, se departá. In alta dí demaneti'a o fóia platita anuntiá, cá sér'a trecuta in teatrulu * se reprezenta o piesa atátu de scandalósa, incátu o familia din logiá parasí teatrulu scandalisandu-se.

În sér'a următoria pies'a se representă de nou. Atunci inse teatrulu eră plinu. Toti doriau a cunósce pies'a — scandalósa.

Istoriór'a acésta e totodata caracteristica si pentru moralulu din Parisu.

Iosifu Vulcanu.

DIN COLO DE MORMENTU.

(Din opulu lui Michelet „Amorulu.“)

Multu privighiezi, pré multu plangi, amat'a mea! . . . Stelele ingalbenescu, auror'a rosiesce. Odihnescete! Diometatea fiintiei tale, partea mai buna, carea, dorere, numai esiste deja, pre carele indes'ertu lu-cauti in chili'a ta veduva, va conversá eu tine in visurile tale

Oh, câte asiú fi avutu de-a-ti spune! . . . Si câtu de pucinu ti-potui spune in vietia. Domnedieu dupa antáiulu cuventu m'a chiamatu la sine. Abié avui tempu de-a-ti poté díce: te iubescu! Ca sê mi-descoperu arcanle animei mele, mi-ar fi de lipsa oternitatea.

Unu concertu delicatu s'a inceputu între noi. Artificele cerescu a formatu unu instrumentu divinu din anitele nóstre. Déca s'a ruptu córd'a la primele accente, déca mórtea, carea ni-pare nóue de o asié disarmonia inspaimantátora, a anutítu lir'a, oh nu crede anat'a mea, cá s'a finítu aceea musica, nu crede, cá Domnedieu a aruncatu condemnarei acele instrumentu sonoru. Nu. Acele canteu sacru e numai intreruptu si mai potínte va resuná, déca eliberati de acést'a vietia pamentéscá -- ne vomu inaltia acolo, unde e libertatea si lumin'a eterna.

Scíi, cá neci o atoma din corpulu meu, carele mi-a acoperítu spiritulu, nu s'a perdutu. Fia-care din acele clemínte, din cari eră construatú, si-cautá sie-si asemenea. Spiritulu, aceea armoniósá potere, care a formatu unitatea corpulu, va viá! Asié e, va viá in eternu si nedespartíbilu. Va viá si in totu momentulu va mai totu fi, cece ce deja a fostu -- potere atragátore. -- Totu ce a esistatu in acést'a vietia pamentéscá, se însuie neretienibilu catra ea, in urmarca asimilatiunei amorulu. Te acceptu. Dorirea de unire, carea a adus'o spiritulu meu cu sine, me indómna in totu momentulu, cá sê acceptu si aceea parte mai buna a fiintiei mele, carea a ramasu inca pre pamentu.

Astfelíu debuíá sê se'ntemple. Ada-ti a munte de dorerile nóstre amoróse, de acea eterna, nóua dorire -- de óra-ce neci candu nu i s'a facutu din destulu, -- de a ni-poté schimbá anitele nóstre: ah acést'a eră cu nepotíntia, si simfírea acestei nepotíntie a fostu uniculu defectu ala ferícirei nóstre. Privire, cuventu, oftári amoróse -- nimicu, nimicu n'a fostu in stare a derimá acestu muru. Ce muru? neci noi singuri nu Pamu cunoscutu. Anim'a neiacetaru dícea: „mai tardia“! si „ast'a inca nu e aceea“; amorulu n'a voítu sê scia nimicu de acei muri, cari i a prefíptu natur'a. Dorerea lui a fostu numai aceea, cá elu -- nascutulu luminei, -- carele numai unic'a fiintia amata a cunoscutu-o, asié de tempuriu a cadíutu víptima întunecului, cá in acést'a afanda, obscura nitare, persón'a a disparutu, si cá neci in momentulu celei mai mari ferícire n'a sciutu, de este elu in adeveru? Pentru aceste acestu dolíu, acestu scrupulu,

acést'a amaratiune: „ce e acestu incertu, inperfeptu amoru, a carui ochiu stelesce, carele si-perde ide'a fiintiei sale, indata ce si-a ajunsu scopulu?“ . . . Tocmai atunci, candu anim'a nóstra mai fierbinte, mai íntimu doríu unirea, chiaru atunci s'a disolvatu tóte, si cu dorere intréba anim'a: Ast'a a fostu dara unirea dorita, séu numai o nalucire dóra in chaosulu noptii, carea eră numai pre unu momentu luminata de fulgerulu schinteitoriu?

Asié s'a mestecatu între aceste doreri pline de delicatétia, si o a trei'a, adeca: mórtea. Nu e teribilu acestu cugetu, numai încât-va melancolicu si nu chiaru cu totulu neincantatoriu. Mórtea díce: „Nu ve temeti!“ . . . Aceea ce ati numit'o voi pan'acum mórte -- momenta n'a abdícere de suprem'a voluptate -- nu eră inca insasi mórtea. Numai eu vi-potu doná vóue libertatea adeverata, numai priu mine eliberati ve poteti inaltia, treptatu, printre regiunile infinite, si poteti participá in splendóre si fára de a perde ceva din puritatea amorulu, ma numai pre unu momentu -- poteti concurge intr'o radia flacarátore.

„Astfelíu ne vomu inaltia. Inse cum? si prin ce? ! . . . Cauta celu mai simplu instrumentu si acél'a va fi, pre carele lu-va voi si Domnedieu. Cá-ci pre candu artea omenéscá cauta pipáindu calca si dupa mii de compilatiuni ostenítore numai incetu inainta, pre atunci artea divina pasiesce, inainta dreptu, iute si securu. In vietí'a morala si materiala se íntalnescu asemene poterile omogene. Déca aceste n'aru existe, nenumerate poteri s'aru nimici prin disolvare. Si lumea acést'a, a carei armonia se manifestá in atâte objepte, ar fi o disarmonia, ar fi mai rea, decâtu unu fabricatu crudu si simplu alu unui fabricatoriu mai nedestru.

„Ajuns'amú pre acestu pamentu deplin'a asemenare. Esperimíntele nóstre nu ni-au succesu, orbí'a doríntíloru mele, si amorulu teu tienceau închise mfile porti ale animei, prin cari ni-amú fi potatu ajunge de securu unirea nóstra. Tu numai unu barbatu ai cunoscutu in mine, si eu totu-si eram mai multu. Liniscea veduvei, si poterea memoriei tale, ti-voru face cu inectulu cunoscutu acést'a, si tu in infinitulu acelei animi, carea e a ta, si carea totdeuna ti-e celu mai mare tesauru, la multe descoperiri ferícítore vei devení. Inpreuna-ti poterile, si cugetele talo! Eu suferu, cá-ci te vedu pre fine suferíndu. Inse o astfelíu de ascemenare numai prin dorere, numai prin o anima sangeranda se póte íntemplá. Anim'a mea bé sangele acést'a, si asié tu nu poti tra mai departe. O potere atragátoria neretienibila te va rapí într'o demanétia de acolo de josu, unde anim'a ta deja nu se mai afla, si unu fulgeru díreptu acolo te va rapí, unde sum eu. Ai vedíutu unu viscolu incovoíandu-se sub sarcin'a sa? Déca s'a índepartatu sarcin'a, éra-si recapeta elasticitatea, si si póte urmá natur'a liberu. Ea sum natur'a, si propriamínte vietí'a ta. Déca te vei eliberá de acést'a sarcina, díreptu la mine vei grabí. Sarcin'a e diferínt'a, carea si acum existe între noi. Oh, te rogu, fii eu! Atunci vei fi eschisivu, numai a mea.

Vietí'a ta e o tristétia, o dorere. Inse eu voiescu, ca aceea, sê nu fia inaptiva. Nu remaáe ínpietríta si rece pre marmorele mormentulu. Fia, ca dolíulu teu sê fia mare, si demnu de mine, inse din lacrimile tale culéga altii potere recínta.

Vedí, cá pre amicii mei i-a intristatu mórtea mea: ei nu scíu, cá eu si acum sum între ei. I-vedu, cum se

resfira in tóte laturile, ca si candu eu asiu fi in adeveru in mormentu. Detorinti'a ta este, se indepartedi de la ei uitarea si desperarea. Detorinti'a ta este a díce astfelu cátra ei: „Elu inca mai traiesce!“

De vei díce tu aceste, ei ti-le voru crede. Cas'a mea, carea a fostu si a loru, sê i impreune pre ei. Li-va servi spre consolare, in vacilarea loru incerta, a vedé vatr'a mea, si a se insuffeti la flacar'a ei: flacar'a sacra a vetrei mele inse tu erai.

Tu vei fi scutul spiritului meu. Si cine scie? Multi, pre cari nu i-am potutu catcigá cu crudímea geniului barbatescu, voru veni la mine, déca me voru vedé de nou a reinviá in conspectulu miscatoriu alu unei femei inspirate de dorere si sperantia.

Astfelu e veduv'a, astfelu veduvi'a. Spiritulu barbatului traiesce inca neincetatu in acést'a fiintia fi-dela si forméza o transitiune intre dóue lumi, prin presintîre si memoria.

E o pusetiune solemnă, candu spiritulu gatitu spre sboru, lucesce de radiete sfereloru mai nalte . . . Si ver-cine se apropia de acést'a femeia, simte simtiulu ei, simte resuffarea lina a fericitului, carele numai pórtá lupte cu mórtea, si numai voiesce a mai efeptuí ceva bunu aici pre pamentu. Cátu de bucurosú asiu remané aici. Inse arcanulu acést'a alu veduviiei se tiene de sfer'a religiunei viitoriului. Fia de ajunsu atát'a.

Déca unu barbatu n'a lasatu opuri in urm'a-i cari aderéza pre langa elu ei fapte, cari sunt pururea espuse diferintiei opiniuniloru, déca si-a consumatu poterea in luptele vietiei publice, — atunci, chiaru atunci debue sê doréscá, ca o anima iubita si buna sê vighieze a supra memoriei lui, carea sê opréscá prim'a judecata aspra de-asupr'a lui, si sê-i pregátéscá invierea gloriei.

Intr'o demanétia va fi lumina si veduv'a, carea vietuiá unu tempu asiú îndelungatu in intunerecu, ca si candu s'ar fi ingropatu cu elu, — va vedé érasí acele sacre colori — dupa cari a pornitu in viétia — iluminata de splenpóre, unu sóre nou, in giurulu altariului.

Si ea, acuma carunta, se bucura de acé'a surprindere placuta, cá aude din tóte pártile dicandu: „a fostu dreptu in tóta viétia-i!“

Din tóte pártile vinu junii, cari neci cá-lu cunosceau si dorescu a-i fi fii lui. Cum li pare de reu, cá sunt inca teneri si cá nu potu cunosce pre acél'a, a carui veduva e ea. O intréba cu totii pre ea, carea a fostu fericite de a-i cunosce viétia. Veduv'a e dejá proprietatea trecutului. Ea va mai ajunge inca numai glori'a nemorirei barbatului ei.

Altariulu repausatului barbatu eminente devine objetu de onóre religiósá pentru generatiunea nóua. Nu e june, carele se nu vina a-si depune tributulu de onóre acestei veduve.

Ei afla o femeia incantátóre, carea abié se vede a traí in acelu tempu, care pentru ei de multu a disparutu. Acea ce o face inca necontentu incantátóre, plăcuta: e amorulu, carele i-inunda anim'a tóta, e bunetatea, ce o manifestéza in privinti'a totoror'a, modesti'a, simpati'a cátra junime, si interesarea de fericirea loru.

E inca continuu incantátóre, frumósá prin amoru, prin memori'a acelui barbatu, a carui splendóre si renume si pre ea o incungiura.

Nu unuí june in etate de 20 de ani i-pare reu, cá s'a nascutu asiú tardiu; vinu si éra vinu, se indeparta

fâra de voia, fâra de bucuria injurandu sórtea, carea i-desparte si oftandu din afundulu animei: „Ast'a o acé'a femeia, pre carea si eu asi fi sciut'o iubi!“

Mihailu Buneiu.

MUSEULU LUI BRUCKENTHAL IN SABIU.

(Cu ilustratiune pe pagin'a 521.)

Ilustratiunea ce o publicâmu in numerulu acést'a, reprezenta renumitul museu din Sabiu alu lui Bruckenthal, care, intre comorele de tesauri a le Transilvaniei, ocupa unu locu insemnatu. Pentru romani e de interesu acestu museu, incátu istoricii nostri nationali si de aici scósera o suma insemnata de documinte, precum sunt mai multe pietri cu inscriptiuni vechi, decrete si alte multe referitórie la completarea istoriei nóstre nationale.

Acestu museu, l'a fundatu b. Samuilu Bruckenthal, in palatiulu seu propriu, sub decursulu guvernareii sale in Transilvani'a, de la a. 1777 pana la a. 1787. Elu a sciutu sê imbratísiedie totu ce potea sê aiba in fiintia la redicarea artei si-a sciintiei, din care cauza mai multu decátu in 50 ani, a lucratu ne obositu la coadunarea tesauriloru depusi in museulu acést'a. Acestu edificiu stá in piat'a cea de frunte a Sabiului, deschisu pentru publicu.

Bruckenthal la mórtea sa, a testatu museulu acést'a natiunei sasesci si la prevediutu inca cu unu fondu de 30,000 fl. totu in testamentulu seu e scrisu, cá in casulu candu ar mori cu totulu famili'a sa, atunci museulu sê devina in posesiunea gimnasului evang. din Sabiu.

Impartírea muselui stá din 5 Clase. Cl. I. o cuprinde bibliotec'a, cu sal'a de lectura; cl. II e pentru galeri'a de icóne; cl. III e plina de minerale; in cl. IV jacu banii si in cl. V. anticítátile. Se afla inca in museulu acést'a multe sculpture, cari reprezenta mai alesu pre dieii din tempii greciloru si ai romaniloru.

CE E NOU?

** (Ateneulu Român) avea sê incépa conferintiele sale publice pe 1867—68 in dominec'a trecuta. Program'a érá urmatóre: „Solenitatea va incepe prin „Imnul Ateneului“ cantatu de societatea corala romana. Dlu presiedinte alu Ateneului, contele Sc. Rosetti, va face o scurta dare de séma a societátii in cursulu anului din urma. Dlu Em. Bicaloglu va atrage atentiunea publicului a supra onora din recentele progrese in sciintiele fizice. Dn'a Anica G. Cretianu va esecutá pe piano marsiulu din „Tannhauser“ de Wagner, arangiatu de Liszt. Dlu V. A. Urechia va face o repede dare de séma de miscarea literaria in tierile romane in anulu din urma. Dn'a El. Rîureanu, dlu N. J. Voinescu si dlu Kruger voru esecutá pe piano, vióra si violoncela: Trio de Mendelssohn-Bartholdy. Dlu C. J. Stancescu, va face darea de séma despre miscarea si productiunile artistice din tíera, in cursulu anului trecut. Coru finalu.“

** (Balu romanescu.) Tenerimea romana din Pest'a, incuragiata de succesulu baluriloru din anii trecuti, a decisu, cá si in carnavalulu urmatoriu va dá unu balu. Membrii comitetului arangiatoriu se voru alege mane, domineca.

* * (*Diet'a Ungariei*) in septeman'a trecuta tienu numai câte-va sedintie, si aceste in caus'a proceselor intentate in contra deputatului Böszörményi. Cas'a de cise edarea numitului deputatu.

* * (*Néua.*) Vineri in 22 noemvre a ninsu antái'a óra in Pest'a.

* * (*Alesiu Dózsa,*) deputatu la diet'a Ungariei, a repausatu mercuri in 20 noemv. Inmormentarea se facu vineri la 12 óre pe spelese tierii.

Literatura si arte.

* * (*G. Panteonulu Romanu*) Invitare la prenumeratione. Stimarea barbatilor mari e barometrulu culturai fia carei natiuni. Popórele mai inaintate in cultura prin diferite moduri se grabescu a depune omagie lor de aderintia pentra barbatii mari. Infintiéza reuniuni in onórea lor. Aredica statue pentru eternisarea memoriei acelor bravi Si osemintele lor le pastreza pentru oternitate in panteone grandiose. Romanulu inca se aréta recunoscatoriu fatia cu apostolii sei natiunali. Dorere inse, cá vitregimea temporilor fatale nu i-a concesu a traduce acést'a stima in semne vidibile. Memori'a barbatilor, carii si-au sacrificatu tóta viéti'a pentru scump'a lor natiune, arde in anim'a fia-carui romanu adevratu. Cu pieptulu palpatoriu de acestu simtiementu sacru, vinu si eu a depune pe altariulu natiunaliu tributulu de profund'a mea adoratiune. Spre a da espresiune acestui simtiementu, compusei o carte, a supra careia tragu atentiunea on. publicu cetitoriu. Cartea acést'a va contiené *portretele si biografiile barbatilor binemeritati* de natiunea nóstra si va portá titulu: „**Panteonulu Romanu.**“ Opulu, cam de 12—15 cóle, se va tipári in formatu de albumu, pe hartia fina, cu litere nóue, si astfelu va servi spre decoratiunea ori si caroi bibliotece. Pretiulu de prenumeratione pentru unu esemplariu e 1 fl. 50 cr., editiunea de lucsu 2 fl. 50 cr. Abonamintele sunt de a se tramite la subscrisulu pana 'n 25 jan. 1868, candu apoi cartea se va pune sub tipariu. Domnii colectanti voru primí de la 10 esemplare unulu in semnu de multiamita. Pest'a 22 noemvre 1867. Iosifu Vulcanu.

* * (*G. Transilvania*) fói'a Asociatiunii transilvane va aparé in prim'a jan. c. n. 1868. Va cuprinde mai nainte de tóte elaborate originale sciintifice din feliuritele ramuri ale sciintieloru, cu eschiderea objectelor religiuari si politice. Fói'a va adoperá si astfeliu de tractate, cari sê impartesiésca rezultatele sciintieloru, si cu deosebire ale sciintieloru privitóre la prosperarea fisica si materiala a poporului romanu, intr' unu stilu si limbagiu cátu se póte mai poporalu destinatulu pentru clasele inferióre ale poporului nostru. Langa tractatele aceste voru avé locu tóte acele producte spirituale, ce privescu la literatura in intielesu mai strictu, si adeca la artele frumóse, poesía, pictura, musica etc. Productele literarie de tóta clasa, ce aparu in ori ce parte a romanimei si sunt de adevrata valóre, voru fi considerate, anunciate si dupa impregiurári si recensate in acést'a fói'a. Inchiarea acestei párti libere literarie a fói'e o voru face corespundintie atingatóre de asociatiune, notiie, sentintie s. a. producte usióre din literaturale toturor popóreloru. Partea a dóu'a, vacomunicá regulatu: protocélele adunárilor generale ale asociatiunii si repórtele oficialiloru ei, protocélele sedintieloru ordi-

narie si extraordinarie ale comitetului, publicatiunile de totu feliulu ale comitetului. Fói'a va esí *odata pe luna* in fasciore nebrosiurate de câte trei cóle tiparite in octavu mare sub redactiunea dlui secretariu prim. G. Baritiu. Pretiulu pentru membrii 2 fl. pentru alti 3 fl Bani de prenumeratione sunt de a se tramite la comitetulu asociatiunii in Sabfii.

Din strainetate.

* * (*Simpatia spaniöla pentru romani.*) Barbatii Spaniei desvóita multa simpatia fatia cu natiunea romana. Unii prin presa, alti de pe catedr'a universitáti, óra alti prin lucrári presentate academiei spaniöle. Asié „*La Reforma*“, „*La Enseñanza*“ si alte diuarie si reviste liberale nu pierdu din vedere cele ce se petrecu in Romani'a, folosindu-se pentru a vorbi de ea spanioliloru. La universitate de multe ori, Don Alfredo Camus, profesoru de literatur'a clasica, cum si celu de filologia comporativa Don Francisco Canuleyas, consacra óre intregi pentru a face cunoscutu studintiloru originea, limb'a si istoria romaniloru. Mai multu inea! Venerabilele Felipe Monlau, limbistu fórtu eruditu si membru alu mai multoru academií, a facutu unu memorandu a supra originei latine si a limbei romane, si in curendu lu-va presentá academiei regesci.

* (*In caus'a femeiloru*). Cuase, judele supremu de la tribunalulu Statelor americane, numai du curundu facú o dechiératiune in caus'a dreptului politicu alu femeiloru. Densulu in acésta dechiératiune a sa, acúsá procedur'a legalatiunei facia cu femeile si o caracterisédia de nejusa, de ora-ce nu s'a ingrigitu neci acuma, ca in Americ'a — unde, dice elu, civilizatiunea tempului a progresatu baremi cu câte-va decenii mai tare catra culmea sa, decátu in Europ'a — femeile sê fia provediute cu dreptu politicu. Astufeliu de curtenire inea n'au capetatu femile neci odata.

* (*Pe scen'a teatrala din Parisu*) cátu mai de graba va fi reproducu o opera nóua intitulata: „*Francesca de Ramini*“ compusa de Gounod, renumitulu autoriu alu operei „*Faust*.“ Gounod de presinte petrece in Rom'a, unde a caletoritu, pentru ca sê si-finésca grandiosulu seu opu, ce va fi prelucratu dupa „*Divina Comedia*“ a lui Dante si va constá din 5 acte; actulu I, II, III si voru avea rolulu pre pamentu, alu IV in purgatoriu si alu V in raiu; publiculu o ascépta cu multa sete si se crede, cá va face sensatiune mare. Dar pe teatrele nóstre nationali, óre candu va veni rendulu, ca sê potemu scrie ceva frumosu, ceva de fala, despre ele? „*Radicate acuma si tu, o, Romania!*“ O, candu voru strabate odata cu totulu prin animele romanului, accentele acesti lire dulci?!

* (*In Moscavi'a*) incepu a se face pregatiri grandiose pentru unu balu generalu, care se va tinea in februaru, in capitala, si va durá patru dile. La acestu balu voru fi concentrate tóte soiurile slavice.

* (*Despre imperatés'a Siarol'a*) se scrie, cá inea ar fi totu in starea cea trista de mai nainte. E fórtu indiferenta facia cu tóte-cele si sffletulu ei e cuptusitu de o negura dorerósa. Despre barbatulu seu nu face neci o intrebare, de óra-ce nu o lasa cercustarile jurului seu.

* (*Ceva interesantu pentru ambele secse.*) Cetimu intru-unu jurnalulu strainu, cá ochilarii cei d'antáiu i-a portatu renumitulu medicu Gordon in an. 1280; éra bumbusc'a cea d'antáiu au gatitu-o in Angli'a, la an. 1545.

* (*Italianii*) sunt foarte indignati si amariti, facia cu Francii. Se serie, că s'au compus societati întregi, cari s'au conjuratu, a lapedă cu totul portulu france-su; ba in Milano, chiaru si damele inca s'au detiermuru a respinge si-a osilă din cercurile lor, totu ce va fi productulu modei franceze.

* (*O drama interesanta*) Mai in zilele trecute decurse o pertractare penala, pre curioasa, in aintea juducatoriei din Rochelle, unulu dintre orasiile Hugonotiloru in imperiulu Franciei. Mai totu cantonulu se aduna la acesta pertractare. In loculu acusatiloru siede a feta tenera de 18 ani, frumoasa ca Madon'a, virtuosa ca Lucreti'a si curata ca marmur'a cea alba si totu-si era acusatata. Frumos'a Heloise Tachon — asi i-eră numele — aci de mai multe septamani era logodnic'a unui teneru de onore, candu intru-o dumineca, Doucet, unu teneru de aristocratiu, veni la tat'a fetei in ceva cauza de negociune, ei nu afla a casa numai pre feta si pre maie'a ei. Frumose'i'a angeresca a Heloise-i lu-aduse 'n esaltare pre bietulu Doucet, asi, incatu elu si ceru erare spre a-si continua vizitele; deci, intru-o alta dumineca, elu era se ivi la cas'a lui Tachon aflandu-o pre feta numai sengura; acesta cercustare se paru favorabila pentru scopulu lui si de locu incepu a se folosi de ea, ca-si de-o ocaziune binevenita si ceru sarutari si imbraciosari de la feta; acest'a inse, lu respinse cu virtute si lu-numi de unu infam, care abusedia cu dreptulu seu de ospe. Ci Doucet nu se rusina, ba de aci nainte incepu a-si exercia pertinenti'a si facia cu logodniculu fetei, asi, incatu acel'a incepu a-si crea unu feliu de suspiciune facia cu Heloise; ma suspiciunea lui ajunsă pana la acelu gradu, incatu trimisa inderetru anelulu de-incredintiare alu Heloisei si abdisa cu totul de ratiunea ce-o avuse cu ea. Nu preste multu dupa acesta, Doucet era se areta cu unu amicu alu seu, la cas'a lui Tachon, candu apoi betranulu i-si facu catava inputari aspre, pentru peta, ce se-incerca a o comite 'n onorea fetei sale; atunci Heloise, cu anim'a plina de amaratiune si indignatiune, nu se indetuli cu atata, ei iute apuca unu pistolu de pre parete si lu-descarca asupra lui Doucet, restornendulu la pamentu, lipsitu de nasu si de-o falca. Acest'a fu fapt'a, pentru care serman'a Heloise, acumu stacea naintea judecatei si caus'a ei acusi era pierduta, ei tenerulu, dar geniosulu avocatu Grey, prin cuvintele unei oratorii elocinte, asi seiu se desfasiore adevenerulu si din crima asi seiu se redicee inocinti'a Heloise-i, incatu judecat'a, fara neci o perplexitate, de locu o elibera. Totu cantonulu i oferi fetei urari de triumfare si logodniculu celu jalusu se rentorsa de nou la braciile ei; era Doucet, de-aci nainte o silitu a-si continua aventurile sale, numai fara nasu si fara de-o falca. Virtutea Heloise-i inse, va remane totu raritate, pentru seculu in care traimu.

* (*Lumea scientifică*) a pierdatu unu barbatu eminentu prin mörtea celebrulu astronomu, contele Roue, care dupa ce se redica la unu renume european, repausa mai in zilele trecute.

* (*Cetimu ca*) mulierea lui Lincoln, catu mai curen-du, va pasi in ordulu scrietorieiloru, cu unu opu originalu alu seu; dar cetimu totu odata si-aceea, ca famili'a acestai barbatu sta aproape de perire de fome. Deca si

'n Americ'a pote se se intempe acest'a, atunci n'avemu ce ne mira de sörtea trista ce ascapta si pre familiile barbatiloru si literatiloru nostri celoru mari.

* (*Unu necrologu interesantu pentru dame*) Madame Beglise e mörta spre dorerea profunda a damelor, mai alesu a celoru parisiene, ca-ci de numele acest'a, sunt legate multe suveniru dulci ale lor. Madame Beglise, in 40 ani au fostu centrulu, pe langa care s'a rotilat tota lumea modei. In atelierulu ei se pregateau vesmintele cele mai elegante si din atelierulu ei iesia moda cea mai noua; vesmintele cele de miresa a imperatesei Eugeni'a inca s'au gatitu dupa gustulu ei si prin acele a lor 80 de cosatorie ce lucrau in atelierulu ei. Numele ei era cunoscutu prin departare. Credemu, ca nu voru intardia damele a i-uda momentulu cu lacrimi gingasie si a i-redica monumentulu recunoscintei.

Găcitura de semne.

De Elena Novacu

O +, a □ - a □ ai, u Δ i, * * ia
; ea + i li uşu aş? e = e Δ u
; ea + i li o - a + e = i, * * ia
; ea + i li uşu + eli = e Δ u.

.eşi = ea + i a; i Δ a * * işe

* * ea + i + a = u, * * a, u ; o = u

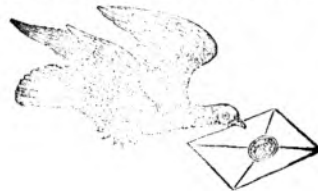
+ i şe? = e Δ e, * * i + u + - işe

Δ ea + i ; u, e ş a Δ u □ eu + o = u.

J, ; = a? e +, u.

Deslegarea găciturii numerice din nr. 42. „Avramu Jancu.“ Deslegare buna primiramu de la domnele si domnisiorele Emilia Cadariu, Anastasia Popu, Anica Ardelanu, Rosa Popescu, Nina Munteanu, Eufrosina Martinoviciu, Mina Petrovann, Cornelia Vulcanu, Amalia Alesandru, Ana Lobontio.

POSTA REDACTIUNEI.

„Rentornarea lui Davidu“ s'a espedatu acumu la toti st. nostri prenumeranti. Deci accia, carii in restempe de diece zile nu voru capeta acestu tablou pomposu, binevoiesca a reclama in epistola nesigilata!

Me ducu, me ducu, in lume. Cate buna! Nu suntemu de acordu cu amicii dtale in respectulu opiniiiloru despre talentulu dtale.

Flörea sörelui. S'ar pote publica, inse te intrebamu, de ce nu scrii mai simplu, ca se te pota pricepe si cetitorii?

Proprietariu, redactoru respundiatoriu si editoriu: IOSIFU VULCANU.

S'a tiparitu in Posta 1907. prin Alesandru Koesi (in tipografi'a lui Erkövi, Galgöcsi si Koesi.) Piatu'a de pesci Nr. 9.